

PROPOSTES DE LES ORGANITZACIONS I PERSONES EXPERTES DE LA SOCIETAT CIVIL PER L'ELABORACIÓ DEL PLA DIRECTOR DE COOPERACIÓ 2019-2022

Els actors de la societat civil organitzada que formem part del Consell de Cooperació de Catalunya volem expressar la nostra voluntat en participar en el procés de discussió i d'elaboració de la redacció del V Pla Director de la Cooperació de Catalunya 2019-2022. Per aquest motiu demanem a la Direcció General de Cooperació al Desenvolupament que es tingui en compte al sector especialitzat amb expertesa professional del món de la solidaritat internacional (ONG, sindicats i universitats) en la definició dels continguts del nou Pla Director de Cooperació. En concret, ens agradaria poder incidir en els següents sis punts que per a nosaltres són prioritaris:

- I. Inclusió de **mecanismes per enfortir** i donar suport a la **infraestructura del sector** de la cooperació i de l'educació per al desenvolupament.
- II. Reforçar el **compromís per la defensa dels drets humans i el foment de la pau**. En concret, demanem mantenir i enfortir l'enfocament de gènere i basat en drets humans (EGiBDH), així com implementar polítiques de defensa i promoció de la pau.
- III. Concreció de la **coherència de la política pública de l'Administració**.
- IV. Definició conjunta de la **priorització de països i regions** en base a uns criteris compartits.
- V. Establir un **compromís pressupostari per assolir el 0,7%** dels recursos propis no condicionats tal i com contempla la Llei Catalana de Cooperació al Desenvolupament.
- VI. Compromís per elaborar diferents **documents de planificació estratègica** durant el període d'execució del Pla Director 2019-2022.

Desglossem quines són les demandes concretes per a cadascun d'aquests sis eixos de treball, que hem sistematitzat en funció de les set seccions en què està previst definir el Pla Director 2019-2022, segons el que es va presentar al Consell de Cooperació del passat 26 de juny de 2018:

LA CONTRIBUCIÓ DE CATALUNYA ALS ODS A L'EXTERIOR

1. Ens locals
2. Altres actors (ONGD + FEDERACIONS + COORDINADORES)

LA CONTRIBUCIÓ DE LA GENERALITAT ALS ODS

3. Departaments i les seves unitats

LA CONTRIBUCIÓ DE LES UNITATS DE COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT

4. Projectes de cooperació al desenvolupament i EpD amb lideratge propi
5. Incidència global
6. Qüestions sistèmiques: ODS 17 - dades, seguiment i avaluació, comerç, coherència
7. Escenari econòmic

LA CONTRIBUCIÓ DE CATALUNYA ALS ODS A L'EXTERIOR

I. INCLUSIÓ DE MECANISMES PER ENFORTIR I DONAR SUPORT A LA INFRAESTRUCTURA DEL SECTOR DE LA COOPERACIÓ I DE L'EDUCACIÓ PER AL DESENVOLUPAMENT.

Les entitats del sector de la cooperació i l'educació per al desenvolupament reclamem que el nou Pla Director contempli mesures concretes de coordinació entre les diferents administracions públiques catalanes que han apostat per dur a terme polítiques públiques de cooperació (Generalitat de Catalunya, Fons Català de Cooperació, Diputacions, Consells Comarcals, Ajuntaments, Àrea Metropolitana de Barcelona...) i demana que sigui la Direcció General de Cooperació al Desenvolupament qui faci la tasca de coordinar les diferents institucions. Demanem que Catalunya

es doti d'una política pública coherent i de continuïtat que tingui una línia d'acció compartida i consensuada entre tots els actors públics.

En concret, es demana:

- Un **equilibri territorial de distribució dels recursos en funció de les diferents realitats existents i les capacitats instal·lades a cada part del territori català.**

- Un **compromís per repensar els actuals instruments de cooperació** existents a Catalunya. En concret, es defensa la **necessitat d'harmonitzar les bases i simplificar els formularis i les convocatòries de les diferents administracions públiques de Catalunya.** Es demana que els formularis siguin més racionals en clau d'impacte de les accions que es poden dur a terme pel període finançat i que s'ajustin a la realitat de les intervencions adaptant-se a les capacitats i coneixements de les entitats catalanes. Actualment els formularis són massa tècnics i extensos i provoquen un desajust entre allò formulat i la realitat executada. També es veu necessari dur a terme un debat entorn els requeriments tècnics per poder accedir a les sol·licituds de subvenció.

- La creació d'una **convocatòria per finançar les estructures i les capacitats de les entitats**, a fi de donar estabilitat i continuïtat a les entitats i als seus equips. L'estabilitat de les entitats permet programar i dur a terme projectes a llarg termini més transformadors. Alhora, fidelitzar els equips permet guanyar en expertesa de les persones que hi formen part, fet que repercuteix en la millora de la qualitat de les accions que es duen a terme.

- L'establiment d'**instruments marc temporals plurianuals** per a totes les modalitats: cooperació internacional, educació per al desenvolupament i acció humanitària i d'emergència. El disposar d'instruments plurianuals permetria a la cooperació catalana poder establir indicadors d'impacte del procés d'intervenció. Els indicadors d'impacte tenen a veure amb una fase post execució. Per ser indicadors reals haurien de mesurar-se com a mínim uns 6 mesos després acabada l'execució. En qualsevol cas semblen més adients en intervencions a mig-llarg termini no pas en projectes de 12 mesos de durada on és molt difícil avaluar impacte per analitzar si els projectes executats tenen o no un impacte positiu sobre els titulars de drets.

LA CONTRIBUCIÓ DE LA GENERALITAT ALS ODS

II. REFORÇAR EL COMPROMÍS PER LA DEFENSA DELS DRETS HUMANS I EL FOMENT DE LA PAU.

Hi ha un ampli consens dins les organitzacions socials en **mantenir l'actual EGiBDH** dins el PD perquè la defensa dels drets humans i, en concret, dels drets humans de les dones és quelcom que caracteritza la cooperació catalana dins l'àmbit internacional. Durant aquests darrers anys les entitats i la pròpia administració han destinat molts recursos per formar-se i empoderar-se dins aquest nou paradigma. L'adaptació a l'EGiBDH no ha set fàcil per a les entitats, però ha estat incorporada i comporta un important canvi d'orientació en la manera de treballar: entre d'altres, la població passa a ser subjecte activa de drets, no beneficiària; l'anàlisi de context ha d'abordar les desiguals relacions de poder, amb èmfasi amb la situació de les dones. Per això creiem que és important avançar i consolidar aquesta mirada. No veuriem adequat, per tant, que el nou PD tingui un enfocament diferent del que es va dotar l'anterior PD.

Alhora, entenem que la Llei d'Igualtat, de rang jurídic superior al PD, obliga que així sigui ja que en el seu article 51. de Cooperació al Desenvolupament i Foment de la Pau, en el seu punt 1 recull que “Les polítiques de cooperació al desenvolupament i de foment de la pau, els plans, els documents de planificació, seguiment i avaluació estratègics, els processos d'actuació i de diàleg polític i les relacions institucionals han d'incorporar la perspectiva integrada de gènere basada en els drets humans.”

Entenem que el nou Pla Director ha de considerar i desenvolupar com pensar complir amb l'Agenda 2030 i, en concret amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) i defensem que això s'ha de fer de forma complementària i subordinada a l'EGiBDH. Els ODS tenen data de caducitat i comporten un compromís menor que el que recullen els diferents convenis de drets humans, que no caduquen. En el seu preàmbul es diu que els ODS s'han de protegir i promoure, però no indica que s'hagin de complir. En coherència, **creiem que és necessari vincular el desplegament dels ODS amb la necessitat de complir els convenis de drets humans**, que sí que obliguen als Estats.

D'altra banda, sabem que els ODS estan interrelacionats i, per tant, és molt difícil de prioritzar-los. Per això mateix i també perquè les organitzacions civils treballen en diferents àmbits d'acció és necessari incloure nous objectius específics que siguin transversals als ODS. Això permetria anar més enllà dels objectius específics de drets de les dones i els drets dels pobles que contempla el PD 2015-2018 i afegir nous objectius que dotin d'identitat i valors propis a la cooperació catalana i incorporin la mirada de la Justícia Global, amb una visió de desenvolupament sostenible i resilient. Es proposa incorporar un nou objectiu de **foment de la pau** i un de més generalista de **suport de la Justícia Global**, que incorporaria els desplaçaments forçats, els suport als moviments de resistència i de conquesta de drets, la lluita contra el canvi climàtic i la promoció d'alternatives (economia social i solidària, moviments popular, sobirania alimentària...).

III. CONCRECIÓ DE LA COHERÈNCIA DE LA POLÍTICA PÚBLICA DE L'ADMINISTRACIÓ.

Creiem del tot necessari que el nou PD concreti el màxim possible quines són les passes que es faran per dotar-se d'una veritable política pública coherent amb els objectius, principis i valors que defensa tant la Llei Catalana de Cooperació com el propi PD. En concret demanem que s'inclouï:

- **Complementarietat d'acció de les diferents administracions** públiques catalanes en matèria de coherència de polítiques.
- Indicadors d'alineament dels departaments amb els objectius estratègics del PD (apropiació del PD pels departaments del Govern), de manera que es **pugui exigir que les polítiques públiques en tots els àmbits d'actuació defensen i protegeixen els drets humans tant a l'exterior com dins el territori a Catalunya**. En concret, ens preocupa molt la situació de vulneració de drets de les treballadores de les càrnies, les persones temporeres de les campanyes de recolecta de la fruita i també les treballadores de serveis que viuen a Catalunya.
- Creació d'un **Centre d'Avaluació i Estudi de l'Impacte de l'empresa que opera a Catalunya** amb **nous mecanismes** de supervisió pública, que vetllin per **l'obligat compliment i respecte dels drets humans per part de les empreses catalanes tant a l'exterior com a Catalunya**.
- Existència d'una **compra i una contractació pública en els processos de contractació de béns i serveis de la Generalitat coherent amb els principis i objectius del PD** que incorporin criteris d'economia social i solidària, i que siguin **respectuoses amb els DH, la pau i el medi ambient** tal i com defensen els valors de la cooperació catalana.

LA CONTRIBUCIÓ DE LES UNITATS DE COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT

IV. DEFINICIÓ CONJUNTA DE LA PRIORITZACIÓ DE PAÏSOS I REGIONS PRIORITÀRIES EN BASE A UNS CRITERIS COMPARTITS.

Entenem que és positiu avançar en la focalització geogràfica de la cooperació catalana, ja que facilita un acompanyament eficaç dels processos de desenvolupament sostenible i resilient mitjançant la construcció d'aliances amb els titulars de drets. Per això mateix, creiem que és necessari disposar de **critèris consensuats per tots els actors de la cooperació catalana per definir les regions i els països prioritaris on volem treballar**. Demanem que es aquests criteris s'incorporin dins el PD. Atès que la realitat es modifica de manera contínua proposem que els criteris puguin determinar la necessitat d'establir una nova línia de cooperació amb un determinat país dins el període del PD.

L'elecció de zones i països es podria revisar en relació a la modalitat dels programes: cooperació al desenvolupament o acció humanitària de llarga durada. L'acció humanitària d'emergència s'entén que no es vinculi a països prioritaris.

V. ESTABLIR UN COMPROMÍS PRESSUPOSTARI PER ASSOLIR EL 0,7% DELS RECURSOS PROPIS NO CONDICIONATS TAL I COM CONTEMPLA LA LLEI CATALANA DE COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT.

Com a titulars de responsabilitats exigim al Govern, com a titular d'obligacions, que el V Pla Director de Cooperació de la Generalitat faci una aposta clara i decidida cap a la consecució del 0,7% dels ingressos corrents no condicionats, mitjançant els pressupostos de la Generalitat, tal i com l'obliga la Llei de Cooperació de l'any 2001. La nostra proposta és avançar avançar cap el 0,7% en 6 anys: 0,2% el 2019 / 0,3% el 2020 / 0,4% el 2021 / 0,5% el 2022 / 0,6% el 2023 i 0,7% el 2024.

Segons les estimacions que hem fet entenem que estariem parlant d'un **increment global per a l'ACCD de 80M€ en quatre anys en relació al pressupost previst al Pla Anual del 2018**. D'aquesta manera, el pressupost de l'ACCD per al 2019 hauria de veure's incrementat en 15M€; 15M€ més per al 2020; 25M€ per al 2021 i 25M€ pel 2022. Així, segons les xifres estimatives que movem, arribariem el 2022 amb el 0,5% amb el compromís d'assolir el 0,7% l'any 2024.

Proposta de quadre pressupostari per assolir el 0,7% en sis anys

Any	ACCD	Departaments (estimació)	AOD	Ingressos corrents no condicionats (estimació)	% AOD/ingressos (estimació)	Observacions
2018	17.900.000	14.250.905	32.150.905	21.150.622.200	0,15	segons pressupost 2018
2019	32.900.000	14.464.669	43.147.269	21.573.634.644	0,20	
2020	51.333.683	14.681.639	66.015.322	22.005.107.337	0,30	
2021	74.878.975	14.901.863	89.780.838	22.445.209.484	0,40	
2022	99.345.177	15.125.391	114.470.568	22.894.113.673	0,50	
2023	124.759.704	15.352.272	140.111.976	23.351.995.947	0,60	
2024	151.150.695	15.582.556	166.733.251	23.819.035.866	0,70	

Proposta quadre pressupostari per assolir el 0,7% en sis anys (números arrodonits)

Any	ACCD	Departaments (estimació)	AOD	Ingressos corrents no condicionats (estimació)	% AOD/ingressos (estimació)	Observacions
2018	17.900.000	14.250.905	32.150.905	21.150.622.200	0,15	segons pressupost 2018
2019	32.900.000	14.464.669	47.364.669	21.573.634.644	0,22	increment ACCD 15 M€
2020	47.900.000	14.681.639	62.581.639	22.005.107.337	0,28	increment ACCD 15 M€
2021	72.900.000	14.901.863	87.801.863	22.445.209.484	0,39	increment ACCD 25 M€
2022	97.900.000	15.125.391	113.025.391	22.894.113.673	0,49	increment ACCD 25 M€
2023	122.900.000	15.352.272	138.252.272	23.351.995.947	0,59	increment ACCD 25 M€
2024	147.900.000	15.582.556	163.482.556	23.819.035.866	0,69	increment ACCD 25 M€

Des de la societat civil sempre hem defensat que l'AOD s'ha de nodrir de fons públics ja que només és possible vertebrar una veritable política pública de cooperació i de promoció i defensa de la pau i els drets humans si el Govern disposa d'un pressupost propi, que sigui estable i previsible en el temps, i que li permeti establir plans estratègics a mig i llarg termini. Per aquest motiu, ens inquieta que el nou PD pugui incorporar la via de mobilitzar fons privats per incrementar el pressupost de l'AOD que obre l'actual Pla anual 2018. En concret, ens preocupa la possibilitat de la creació d'un fons fiduciari per a la cooperació internacional si això significa obrir la participació de donants privats al pressupost de l'AOD catalana. No creiem que aquesta via sigui la manera d'assolir els compromisos pressupostaris que obliga la Llei de Cooperació del 2001, perquè els fons poden variar molt en el temps en funció de les polítiques de marketing i responsabilitat social corporativa del sector privat i també perquè poden arribar a condicionar les polítiques de cooperació en funció d'interessos aliens als principis, objectius i valors que marca el PD.

També en relació al pressupost, caldria amarrar la demanda històrica on més del 50% del pressupost estigui canalitzat via ONG, tal i com recull l'actual PD 2015-2018 quan es proposa "vehicular un mínim del 50% dels recursos de la Generalitat en matèria de cooperació al desenvolupament per mitjà de la modalitat bilateral a iniciativa d'altres actors".

VI. COMPROMÍS PER ELABORAR DIFERENTS DOCUMENTS DE PLANIFICACIÓ ESTRATÈGICA DURANT EL PERÍODE DEL PLA DIRECTOR.

VI.1. Estratègia d'Educació per al desenvolupament (EpD) crítica i transformadora

Cal que el Pla Director **incorpori un nou marc conceptual i enfocament sobre Educació per al desenvolupament crítica i transformadora** que hauria de tenir com a objectiu principal la transformació d'actituds i de pràctiques de la ciutadania, des de la comprensió de les causes estructurals que originen les desigualtats en el gaudiment dels drets humans. Alhora, que permeti articular de manera coherent l'EGiBDH en accions a Catalunya. És important incorporar els avanços i reflexions crítiques que s'han construït des de la pràctica. Si tenim en compte el bagatge conceptual del sector seria possible ampliar temàtiques i objectius en accions d'"exploració" i "recerca" d'altres maneres de fer cooperació: reflexions decolonials, justícia epistèmica, altres cosmovisions, interculturalitat crítica i altres que ja s'han esmentat en la particularitat de la cooperació catalana.

Veiem que és necessari que l'estratègia inclogui la reflexió que han fet les entitats respecte a l'educació crítica i transformadora en els darrers anys, de manera que sigui possible trencar amb la lògica de les generacions d'EpD que és com s'ha estat treballant fins ara. Calen espais per treballar l'enfocament EGIBDH a Catalunya, sense el requisit actual de vinculació amb experiències concretes del Sud, encara que sí amb la necessitat de fer connexions locals-globals.

L'estratègia hauria de garantir que un mínim del 20% dels recursos de l'AOD de la Generalitat es destinessin a accions d'EdP i uns formularis d'EpD es diferenciïn dels de Cooperació i s'adaptin a la realitat i necessitats de les línies de treball de l'EpD.

VI.2. Estratègia de Comunicació pel Desenvolupament

El nou PD també hauria d'incloure una **estratègia de comunicació pel desenvolupament** que sigui coherent i complementària de l'estratègia d'EpD. Creiem que seria encertat que l'estratègia incorporés estudis d'opinió pública sobre el coneixement de la ciutadania catalana en relació amb la cooperació i alguns temes relacionats de manera periòdica, tal i com la que es va fer a l'any 2009. Les enquestes d'opinió permeten establir línies de base, objectius i indicadors d'eficàcia i canvi cultural en les diferents convocatòries d'EPD i propostes comunicatives dels diferents actors de la cooperació i facilitarien l'anàlisi i el canvi de narratives.

VI.3 Una estratègia d'Acció Humanitària i d'emergència que inclogui el paradigma de desenvolupament resilient

També veiem necessari **definir una estratègia catalana per l'acció humanitària** que identifiqui quin és el seu valor afegit. L'estratègia de l'ACCD en aquesta matèria hauria d'estar d'acord amb les noves tendències i context mundial actual.

A nivell de context caldria abordar els conflictes i situacions de violència que es perllonguen en el temps amb necessitats humanitàries creixent. Per altra banda, cal considerar el canvi climàtic que causa estralls amb esdeveniments meteorològics extrems que tenen un alt impacte en els processos de desenvolupament de les capes més desfavorides de la població. Tot plegat genera un gran "gap" entre les necessitats i els recursos disponibles per a l'assistència humanitària. A nivell de tendències, la cimera Mundial Humanitària del 2016 d'Istanbul va establir fites importants en les noves maneres de treballar per aconseguir reduir aquest "gap". Una d'elles es la importància de la localització i lideratge de l'acció humanitària a nivell local. La nova estratègia de l'ACCD a nivell d'AH hauria d'estar enmarcada dins del marc de treball establert pel Grand Bargain (Compromisos per l'eficiència en l'Acció Humanitària), en el seu eix de treball "*Harmonized and Simplified Reporting requirements*".

Pel que fa als mecanismes i instruments haurien d'estar basats en criteris de qualitat i transparència, que permetin l'activació àgil i eficaç de recursos tant davant crisis sobrevingudes, com en les de llarga durada. És clau recuperar la figura dels "**Convenis d'Acció Humanitària**". I disposar d'uns mecanismes de rendició de comptes adaptats a les característiques de l'acció humanitària i homogeneitzats amb altres administracions. Aquests mecanismes haurien d'estar adaptats per les diferents tipologies de necessitats amb reducció de riscos, construcció de resiliència i de lideratge local per a les respostes humanitàries; assistència i protecció en contextos de conflicte prolongat amb una visió Nexus (incloent mecanismes de finançament multi anuals i predictibles) i assistència i protecció en crisis sobtades.

En relació als recursos cal que es compleixi amb el compromís d'adreçar un mínim del 7% de l'AOD a l'acció humanitària (tal com estableix el Consens Europeu d'Ajut Humanitari 2007). És clau que les administracions comptin amb personal coneixedor de l'àmbit de l'acció humanitària.

Aquest document ha estat elaborat i consensuat pels següents actors socials del Consell de Cooperació:

- CCOO de Catalunya
- Consell Nacional de la Joventut de Catalunya (CNJC)
- Coordinadora ONGD i altres moviments solidaris de Lleida
- Coordinadora ONG solidàries de comarques gironines i Alt Maresme
- Lafede.cat – Organitzacions per a la Justícia Global
- UGT de Catalunya
- Lola Badenes, experta del Consell
- Núria Camps, experta del Consell
- Antoni Pigrau, com a representant del Consell Interuniversitari de Catalunya